

חרטה רגש טבעי בריא של תשובה

1. הרגשת חסרון טבועה בנפש – המנוע לשפור מתמיד

א. 'וגם הנפש לא תמלא' (קהלת וז) - משל למה הדבֵר דומה לעירוני שִנְשָא בת מלכים, אם יביא לה כל מה שבעולם אינן חשֹבִין לה כלום, למה, שִהיא בת מלך. כִּי הַנֶּפֶשׁ אֵלּוּ הַבָּאֵת לָהּ כֹּל מַעֲדָנֵי עוֹלָם אֵינָם כְּלוּם לָהּ, לָמָּה, שִהיא מִן הַעֲלִיּוֹנִים .

ב. מהר"ל ספר דרך חיים - פרק ב משנה ח

(סנהדרין צ"ט) אמר רבי אלעזר אדם לעמל נברא שנאמר אדם לעמל יולד....כשהוא אומר לא ימוש ספר התורה הזאת מפִיךְ הוּי אומר לעמל תורה נברא...וביאור דבר זה, כי אי אפשר שיהיה בריאת האדם שיהיה בעל הנחה, שהדבר שהוא שלם הוא בעל הנחה שכבר הוא נשלם ואז הוא נח, אבל האדם אינו כך שאינו נשלם ומאחר שאינו נשלם אינו בעל הנחה, אבל הוא מתנועע תמיד אל השלמתו....כי כל הנמצאים הם נבראים ויש להם שלימתם, אבל האדם לא נברא בהשלמה ולא נמצא האדם בהשלמה וזהו שלימתו בעצמו שהוא מתנועע אל הפעל ומוציא שלימתו תמיד אל הפעל, ודבר זה הוא שלימתו שאם הוא אינו יוציא שלימתו אל הפעל כלל הרי אין לו השלמה כלל, ולכך צריך שיהיה יוציא שלימתו תמיד אל הפעל. וכמו השמים אשר הם מתנועעים ואינם באים אל ההנחה כלל, גם אי אפשר להם שיהיו בלי תנועה והתנועה היא שלימתם, וכך הוא האדם שלא נברא מתחלת בריאתו בעל הנחה לגמרי שהיא בשלימות גם אינו בא תכלית עמלו אל השלמה וההנחה רק זה שלימתו מצד יציאתו אל הפועל תמיד:

2. אדם צריך תמיד להיות במגמת עליה כדי לא להדרדר (משלי פרק טו כד')

'אֲרַח חַיִּים לְמַעַלָּה לְמַשְׁכִּיל לְמַעַן סוּר מִשְׂאוֹל מָטָה' - ביאור הגר"א - ארח חיים וגו' האדם נקרא הולך שצריך לילך תמיד מדרגא לדרגא ואם לא יעלה למעלה ירד מטה מטה ח"ו כי בלתי אפשר שיעמוד בדרגא חדא וזהו אורח חיים למעלה.....

3. הליכה נגד הטבע הנשמתי אדם מאבד רגישותו לטוב (יומא פו:)

דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו סלקא דעתך אלא אימא נעשית לו כהיתר

4. אורות התשובה טו' ג. החרטה הטבעית, הבוערת בלב מתכונתה של התשובה, באה מתוך צער הנשמה שהיא מצטערת מעמידתה על מצב אחד במעלתה, תחת שהיתה צריכה בכל עת לעלות מעלה אחר מעלה. וקל וחומר אם היא מרגשת בעצמה ירידה; אלא שאם באמת ירדה לגמרי ממעלתה כבר אובדת היא ג"כ את חוש הצער הרוחני, או עכ"פ היא מפגימתו, ועי"ז חדודו המר מתמעט. אבל הצער של עמידה על מקום אחד הוא נוקב ויורד עד למעמקי הנשמה, והרגשת הכאב גדולה היא מאד, מפני שהנשמה שלא נפגמה בירידה חושיה הרוחניים הם בה חיים וערים, ותבערת הצער של העמידה על מקום אחד, שהוא הפך טבעה וכל מטרת הויתה, היא (**החרטה**) יוקדת בה כיקוד אש, שיהפך לשלהבת אהבה רבה מלאתי עונג עליון, בהתגברה לשוב אל מכון עלייתה ולהחזיק יפה בתכונת התעלותה בכל עת, "למען יזמרך כבוד ולא ידום (**בלי הפסק**) ד' אלהי לעולם אודך".

5. אורות התשובה טז ג

ג. אין לשער ואין להעריך את גדולת האושר, שצריך האדם לחוש בעצמו, ברב קורת רוח, מתוך אותו הצער העדין המצער אותו בעת אשר רוח הקדושה והטהרה של התשובה חל עליו, בעת שהוא הולך ומשוטט ברעיון הבוער באשר של חרטה גמורה על כל חטאיו ועונותיו ופשעיו, בעת שנשמתו מתרפקת באהבה על הוד הקדושה והשלמות, מתרפקת על דודה יוצרה ומחוללה מחולל כל ברוך הוא, בעת שבכל לב ובכל נפש רוצה האדם בעומק של חפץ אדיר להיות הולך בתם וביושר, להיות צדיק פועל צדקות, להיות ישר הולך נכוחות. אע"פ שהוא מתלבט מאד איך להוציא את רגליו מתוך הבוץ של החטאים, אע"פ שלא נתברר לו כלל וכלל איך מתקנים את העבר כולו, אע"פ שהדרכים המעשיים אינם עדיין כלל סלולים לפניו, ואבני נגף הם מלאים, אבל הרצון להיות טוב – זהו רוח גן עדן אלהים, המנשב בנשמה וממלא אותה אושר אין קץ, עד אשר גם אש הגיהנם של הצער העמוק מתהפך גם הוא לנחל עדנים.